

19.05.2016 r., Warszawa

SPRAWA PARASKEVICH: UKRAINA KONTYNUUJE WSPÓŁPRACĘ Z ROSJĄ I KAZACHSTANEM W ŚCIGANIU UCHODźCÓW POLITYCZNYCH

Już w 2014 r. Czechy udzieliły Tatianie Paraskevich ochrony uzupełniającej i odmówiły Ukrainie oraz Rosji jej ekstradycji. Jednak w 2016 r. Ukraina i Rosja niemal równocześnie wysłały powtórne wnioski o ekstradycję Paraskevich. Istnieją powody, aby sądzić, że wytrwałość Rosji i Ukrainy jest spowodowana politycznym i nielegalnym wpływem Kazachstanu, który stoi za tym ściganiem. Tatiana Paraskevich jest oskarżona w ramach sprawy Mukhtara Ablyazova, która została uznana przez społeczność międzynarodową za umotywowaną politycznie. Już od kilku lat trwa polowanie reżimu kazachstańskiego na opozycjonistę Ablyazova i jego współpracowników, którzy uzyskali schronienie w Europie.

Ukraińska prokuratura już od dwóch lat nie może pociągnąć do odpowiedzialności ani jednego przedstawiciela reżimu Yanukovycha. Rosyjscy żołnierze biorą udział w działaniach bojowych na wschodzie Ukrainy. Na tym tle współpraca z Rosją i jej najbliższym sojusznikiem Kazachstanem w politycznej sprawie Ablyazova kompromituje nowe władze ukraińskie, które nie wykazują woli politycznej reformowania organów ścigania.

Obywatelka Rosji Tatiana Paraskevich jest dawną współpracownicą kazachstańskiego polityka opozycyjnego i biznesmena Mukhtara Ablyazova, który wcześniej kierował kazachstańskim Bankiem BTA. W 2009 roku, po konflikcie z prezydentem Nazarbayevem, Ablyazov został oskarżony o „defraudację środków banku”. Później Kazachstan zarzucił Ablyazowowi również „podżeganie do nienawiści społecznej” i „przygotowywanie ataku terrorystycznego”. Ablyazov uzyskał azyl polityczny w Wielkiej Brytanii. Na wniosek Kazachstanu, który nie ma podpisanych umów ekstradycyjnych z większością krajów UE, Rosja i Ukraina również wszczęły postępowania karne przeciwko Ablyazowowi i jego współpracownikom (w tym również przeciwko Paraskevich). Rosja i Ukraina oskarżają Paraskevich o „defraudację środków kazachstańskiego Banku BTA” w ramach „grupy przestępczej Ablyazova”.

UKRAINA I ROSJA NIE ZGADZAJĄ SIĘ Z DECYZJAMI WŁADZ CZESKICH

W dniu 18.02.2014 r. Republika Czeska udzieliła Paraskevich **ochrony uzupełniającej** (jeden z rodzajów ochrony międzynarodowej). W dniu 16.02.2015 r. decyzją czeskiego MSW ten status Paraskevich został przedłużony do dn. 16.02.2017 r.

W dniach 07.06.2012 r. i 14.06.2013 r., odpowiednio, Ukraina i Rosja wysłały **wnioski o ekstradycję** Paraskevich. W dniu 18.03.2014 r. Ministerstwo Sprawiedliwości Republiki Czeskiej zakazało ekstradycji Paraskevich do Ukrainy. W dniu 28.03.2014 r. Sąd Okręgowy w Pilźnie zakazał jej ekstradycji do Rosji.

Dwa lata później, w dn. 18.02.2016 r. Prokuratura Generalna Ukrainy, a w dn. 08.04.2016 r. Prokuratura Generalna Rosji **ponownie zwróciły się do Ministerstwa Sprawiedliwości Republiki Czeskiej**. Do powtórných wniosków o ekstradycję załączono **te same dokumenty**, które zostały wysłane już wcześniej

przez Ukrainę i Rosję (pochodzące z lat 2012-2013 r. postanowienia o przedstawieniu zarzutów i o aresztowaniu). Wnioski Ukrainy i Rosji mają podobne brzmienie i strukturę wypowiedzi.¹

Zastępca Prokuratora Generalnego Ukrainy Anatolij Matios zauważył, że Czechi odrzuciły poprzedni wniosek o ekstradycję Paraskevich w związku ze „stanem bezpieczeństwa w Ukrainie”. Jednak w rzeczywistości Minister Sprawiedliwości Republiki Czeskiej powoływał się na wyroki sądów. M.in. Sąd Okręgowy w Pilźnie w dniu 02.01.2013 r. oświadczył, że fakty opisane w ukraińskich postanowieniach o wszczęciu postępowania karnego, są „bardzo mgliste”, a poza tym Ukraina **nie może zagwarantować przestrzegania art. 3 (Zakaz tortur) i art. 6 (Sprawiedliwy proces sądowy)** Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

W ponownym zapytaniu ukraińska prokuratura oświadcza, że Republika Czeska może dokonać ekstradycji Paraskevich, ponieważ „zgodnie z uzyskanymi poprzez kanały Interpolu informacjami, obecnie właściwe organy Republiki Czeskiej wydają Ukrainie osoby poszukiwane”. Ponadto, w dokumentach załączonych do wniosku o ekstradycję, śledczy MSW Ukrainy Aleksandr Piddubnyak jako argument powołuje się na orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego w Czechach z dn. 26.05.2015 r. Sąd ten rozpatrywał jedną z apelacji Paraskevich z roku 2014 dotyczącej zwolnienia z aresztu. Jednak oprócz tego, Trybunał Konstytucyjny wyraził również opinię, że „możliwość istnienia deficytów w systemie wymiaru sprawiedliwości i w zakresie jednostek penitencjarnych” w Rosji i na Ukrainie „nie stanowi automatycznej przeszkody” dla ekstradycji osób do tych krajów.

W porównaniu z Ukrainą, władze rosyjskie ostrzej wypowiadają się w swoim wniosku o ekstradycję. W rzeczywistości **Prokuratura Generalna Rosji skrytykowała decyzje sądów czeskich i rządu w sprawie Paraskevich**. Zastępca Prokuratora Generalnego Rosji Sabir Kekhlerov wyraził niezadowolenie z powodu udzielenia ochrony uzupełniającej Paraskevich: „Władze czeskie w tej sprawie nie wniosowały do nas o żadne informacje, w związku z czym uważamy, że właściwe organy Republiki Czeskiej zostały wprowadzone w błąd”. Warto zauważyć, że Prokuratura Generalna Rosji wnioskuje nie tylko o „wydanie Paraskevich”, ale również o jej „tymczasowe aresztowanie”, chociaż kwestia wyboru środka zapobiegawczego wykracza poza ramy wniosku o ekstradycję.

KORUPCYJNY WPŁYW KAZACHSTANU NA ŚLEDZTWO UKRAIŃSKIE I ROSYJSKIE

W dn. 04.09.2012 r. przedstawiciel kazachstańskiego Banku BTA Wojtech Trapl w liście do adwokata Paraskevich oświadczył: w zamian za „złożenie zgodnych z prawdą zeznań dotyczących działalności M. Ablyazova” Kazachstan może w jednej chwili umorzyć postępowania karne przeciwko Paraskevich w Ukrainie i w Rosji.

Takie nieograniczone „możliwości” Kazachstanu zostały potwierdzone przez opublikowaną w 2014 roku zhakowaną korespondencję urzędników kazachstańskich.² Korespondencja potwierdziła, że **przedstawiciele Kazachstanu przygotowywali dla ukraińskiego i rosyjskiego śledztwa projekty zarzutów wobec Ablyazova i Paraskevich, a także dawali inne wskazówki w tej sprawie**. Władze Kazachstanu i Rosji koordynowały nawet „kontrolę nad procesami sądowymi”. W Rosji sprawę Ablyazova i Paraskevich prowadzą śledczy z „Listy Magnitskiego”, którzy grozili innym oskarżonym, zmuszając ich do „przyznania się do popełnienia przestępstw” i „przyznania winy Ablyazova”.³

¹ Cytat z wniosku rosyjskiego: „Szczegółowy opis zarzucanych czynów T.N. Paraskevich znajduje się w załączonych dokumentach”. Cytat z wniosku ukraińskiego: „Okoliczności popełnionego przestępstwa są szczegółowo opisane w załączonych dokumentach”.

² <https://kazaword.wordpress.com/>

³ <http://ru.odfoundation.eu/a/7320,otchet-fakty-fabrikacii-dela-muhtara-ablyazova-v-rossii-presledovanie-tatyany-paraskevich-i-artura-trofimova>

Adwokat Paraskevich domagał się umorzenia postępowania karnego w Rosji, w związku z tym, że śledczy nie dostarczyli dowodów winy. W dniach 27.04.2015 r. i 04.09.2015 r. MSW Rosji odmówiło adwokatowi, informując, że **prawo „nie nakłada na śledczego obowiązku” przedstawiania dowodów w treści postanowienia o przedstawieniu zarzutów**. Zgodnie z art. 17 KPK FR, śledczy (podobnie jak sędzia) ocenia dowody według „wewnętrznego przekonania”, opartego na dostępnych dowodach, na prawie i „na sumieniu”.

W Ukrainie Kazachstan kierował śledztwem za pośrednictwem kancelarii prawnej „Ilyashev i Partnerzy”. Na przykład, według korespondencji, w dn. 02.08.2012 r. MSW Ukrainy Maksim Melnik otrzymał wskazówki od strony kazachstańskiej, że przesłuchanie oskarżonych w tej sprawie „*powinno udowodnić*”, że Paraskevich była jednym z „*ludzi Ablyazova*”, którzy rzekomo „*zarządzali spółkami typu offshore*”.

Dzięki rozgłosowi, jaki uzyskała ta sprawa, przeciwko śledczemu Melnikowi zostało wszczęte postępowanie karne pod zarzutem przekroczenia uprawnień. Postępowanie przeciwko Melnikowi wielokrotnie próbował umorzyć śledczy z Prokuratury m. Kijowa Sergey Khodakovskiy. Mogli nim sterować przedstawiciele strony kazachstańskiej (według opublikowanej korespondencji). Fundacja „Otwarty Dialog” na drodze sądowej doprowadziła do tego, że w dn. 23.07.2015 r. przeciwko śledczemu Khodakovskiemu zostało wszczęte śledztwo pod zarzutem przekroczenia uprawnień. Jednak w dn. 30.09.2015 r. Prokuratura m. Kijowa umorzyła postępowanie przeciwko swojemu własnemu śledczemu, nie informując o tym wnioskodawcy – Fundacji „Otwarty Dialog”. GPU **zignorowała** uwagi na temat obecności w mediach materiałów, które potwierdzają możliwe działania korupcyjne śledczego.

Władze brytyjskie władze **odrzucały żądania Ukrainy odnośnie ekstradycji Igora Kononko i Romana Solodchenko**, którzy są oskarżeni w ramach tego samego postępowania, co i Paraskevich. W tej samej sprawie w Ukrainie został oskarżony również krewny Ablyazova, **Syrym Shalabayev**. Litwa udzieliła mu azylu politycznego w stosunku do Kazachstanu. W Litwie trwają obecnie procesy sądowe w sprawie rozpatrzenia wniosków Ukrainy i Kazachstanu o ekstradycję Shalabayeva. Podstawą dla wniosku ukraińskiego stało się kontrowersyjne pismo prokuratora Vladimira Guzyria, zamieszanego w głośne skandale korupcyjne. W konsekwencji Guzyr podał się do dymisji pod naciskiem opinii publicznej.⁴

NADUŻYWANIE MECHANIZMÓW INTERPOLU I SYSTEMÓW WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI PAŃSTW UE

Możliwym celem ponownych wniosków o ekstradycję jest ograniczenie Paraskevich w zakresie swobody poruszania się, otwierania rachunków bankowych, znalezienia mieszkania lub pracy, a także wyczerpanie jej nowymi długotrwałymi procesami sądowymi. Wykonując polecenia Kazachstanu w sprawie Ablyazova, Rosja i Ukraina nadużywa mechanizmów Interpolu i systemu wymiaru sprawiedliwości państw UE.

Prawdziwe motywy wydania międzynarodowego listu gończego są wyjaśnione w dokumencie, przekazanym przez przedstawiciela Banku BTA Vojtecha Trapla adwokatowi Paraskevich: „*Nawet w przypadku odmowy organom ścigania Ukrainy ekstradycji T. Paraskevich z Czech, międzynarodowy nakaz aresztowania wydały za nią organy ścigania Federacji Rosyjskiej, i taki sam nakaz wyda Ukraina, co utrudni Paraskevich poruszanie się i pobyt na terenie UE i innych krajów.*”

W dniu 31.03.2014 r. adwokat Makhitkova złożyła wniosek do Interpolu o usunięcie nazwiska Paraskevich z listy osób poszukiwanych. **Do tej pory, od ponad dwóch lat, Interpol nie odpowiedział na wniosek adwokata**. W dniu 31.03.2015 r. czeskie MSW wydało Paraskevich paszport. Jednak istnieje ryzyko, że nazwisko Paraskevich może nadal figurować na niejawnej liście Interpolu.

⁴ <http://ru.odfoundation.eu/a/7395,rol-odioznogo-prokurora-vladimira-guzyrya-v-dele-syryma-shalabaeva>

We ukraińskim i rosyjskim wniosku o ekstradycję podane są te same gwarancje w sprawie Paraskevich: brak motywów politycznych ścigania karnego, ochrona przed torturami, zapewnienie sprawiedliwego procesu sądowego i odpowiednich warunków przetrzymywania, zapewnienie dostępu przedstawicielom dyplomatycznym Czech. **Jednak te gwarancje są jedynie formalne, bezpodstawne i nie będą przestrzegane przez Rosję i Ukrainę.**

Organizacje praw człowieka i dyplomaci stwierdzają sabotowanie reformy prokuratury i istnienie korupcji systemowej w organach wymiaru sprawiedliwości w Ukrainie. Pokazowe procesy sądowe w sprawie Savchenko i innych więźniów politycznych jeszcze raz potwierdziły, że Rosja nie zamierza uwzględniać stanowiska krajów świata cywilizowanego. Rosja coraz bardziej izoluje się i znosi u siebie pierwszeństwo prawa międzynarodowego. Nowe zmiany legislacyjne pozwalają Rosji uchylać się od wykonania decyzji ETPCz i innych trybunałów międzynarodowych, jeżeli „są one sprzeczne z Konstytucją FR”.⁵

Międzynarodowe organizacje obrony praw człowieka i przedstawiciele Parlamentu Europejskiego wielokrotnie podkreślali **polityczny charakter sprawy Ablyazova**. Dziewięć państw UE udzieliło azylu współpracownikom Ablyazova, którym wysunięto te same zarzuty, co Paraskevich. O niedopuszczalności ekstradycji Paraskevich mówiły Amnesty International, Spolek Salamoun, Czeski Komitet Helsiński, postowie do Parlamentu Europejskiego, a także ok. 20 parlamentarzystów czeskich, polskich i włoskich.⁶

Postowie do Parlamentu Europejskiego wielokrotnie wzywali nowe władze ukraińskie do zaprzestania angażowania się w ściganie polityczne ze strony Kazachstanu w ramach sprawy Ablyazova.⁷ **Jednakże Ukraina nie odwołała wniosku o ekstradycję Ablyazova, wręcz przeciwnie, nasiliła współpracę z reżimami autorytarnymi Kazachstanu i Rosji w tej sprawie. Ukraina oświadcza, że Interpol odmawia wydania nakazu aresztowania Yanukovicha i poszczególnych jego współpracowników. Lecz jednocześnie wysiłki prokuratury ukraińskiej skierowane są nie na to, aby w odpowiedni sposób uzasadnić zarzuty wobec przedstawicieli reżimu Yanukovicha, lecz na ściganie, za pośrednictwem Interpolu, osób, które uzyskały status uchodźcy w Europie.**

Sprawa Ablyazova i jego współpracowników nie jest jedynym przykładem trwającej współpracy Ukrainy z reżimami autorytarnymi. W dn. 17.04.2016 r. w Ukrainie został zatrzymany azerbejdżański obrońca praw człowieka Alovzat Aliyev, za którym Azerbejdżan wydał list gończy za pośrednictwem Interpolu na podstawie zarzutów o „kradzież” i „fałszowanie dokumentów”. Władze ukraińskie zignorowały fakt, że Niemcy udzieliły Alovzatowi Aliyevowi azylu politycznego. Do dn. 06.05.2016 r. Aliyev był przetrzymywany w nieludzkich warunkach w ukraińskim areszcie śledczym. Dopiero w dn. 10.05.2016 r., m.in. dzięki nagłośnieniu sprawy wśród społeczeństwa, Prokuratura Generalna Ukrainy odmówiła ekstradycji Aliyeva w związku z faktem, iż posiada on status uchodźcy.

Tolerowanie prześladowań reżimów autorytarnych przejawia się również w tym, że w ciągu ostatnich dwóch lat Ukraina systematycznie i bezzasadnie odmawia udzielania azylu obywatelom Białorusi i Rosji, którzy są ścigani za popieranie Euromajdanu.⁸ Np. w 2015 r. 86 Rosjan zwróciło się prośbą o udzielenie azylu, a zaledwie 11 z nich Ukraina udzieliła ochrony.⁹

⁵ <http://ru.odfoundation.eu/a/7255.ignoriowanie-rossiey-resheniy-evropeyskogo-suda-po-pravam-cheloveka>

⁶ Postowie do Parlamentu Europejskiego: Piotr Borys, Nicole Kiil-Nielsen, Ska Keller, Marek Migalski, Mirosław Poche, Judith Sargentini, Graham Watson. Włoscy parlamentarzyści: Alessandro Gozi, Lia Quartapelle, Manuela Serra, Giovanni Claudio Fava; czeski parlamentarzysta Jaromír Štětina; polscy parlamentarzyści: Robert Biedroń, Maciej Wydrzyński, Małgorzata Gosiewska, Artur Górczyński, Artur Dębski, Ligia Krajewska, Łukasz Krupa, Tomasz Makowski, Maciej Mroczek, Michał Pacholski, Paweł Sajak, Marcin Święcicki i inni.

⁷ <http://ru.odfoundation.eu/a/6265.mezhdunarodnaya-obshchestvennost-prizyvaet-franciyu-ne-dopustit-ekstradicii-oppozitsionnogo-politika-muhtara-ablyazova>

⁸ <http://ccl.org.ua/news/zvernennya-prezidentu-ukrayini-shhodo-nadannya-statusu-bizhentsya-gromadyanam-bilorusi/>

⁹ http://www.bbc.com/ukrainian/politics/2016/02/160208_asylum_seekers_russia_ukraine_sd

Niniejszym wzywamy władze Republiki Czeskiej do uwzględnienia informacji organizacji obrony praw człowieka odnośnie politycznego kontekstu ścigania Ablyazova, uwzględnienia skali korupcyjnego wpływu Kazachstanu, a także niesamodzielności ukraińskich i rosyjskich organów śledczych w tej sprawie. Wzywamy do odrzucenia powtórnych wniosków o ekstradycję, co do których już wcześniej władze czeskie wydały decyzje.

W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji prosimy o kontakt:

Igor Savchenko – igor.savchenko@odfoundation.eu

Lyudmyla Kozlovska – lyudmylakozylovska@odfoundation.eu